Müslüman Yöneticilere Karşı Hurûc Câiz Değildir

Allâme İmâm Abdulazîz b. Bâz rahimehullah'a soruldu:
Soru: Muhterem Şeyh! Bazı yöneticilerin ma'siyet ve büyük günahlar işlemesinin onlara karşı hurûc etmeyi (ayaklanmayı) ve onları değiştirmeyi –ülkede Müslümanların zararına sebep olsa da ve İslâm âleminde pek çok acılara yol açsa da- gerekli kıldığı görüşünde olanlar var. Zât-ı âlinizin bu konudaki görüşü nedir?
Cevap: Rahmân Rahîm Allah'ın adıyla… Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd olsun. Allah'ın Rasûlü'ne, âilesine, ashâbına ve onun yol göstericiliğine uyanlara salât ve selâm olsun. Emmâ ba'd:
Yüce Allah azze ve celle şöyle buyurmuştur: 'Allah'a itaat edin, Rasûle itaat edin ve sizden olan Ulu'l-Emr'e de itaat edin. Herhangi bir hususta çekişirseniz –Allah'a ve âhiret gününe îmân ediyorsanız- onu Allah'a ve Rasûl'e götürün. Bu hem daha hayırlı, hem de sonuç olarak daha güzeldir.' (Nisâ, 59)
Bu âyet-i kerîme Ulu'l-Emr'e itaat konusunda açık bir nasstır. Ulu'l-Emr ise, umerâ (yöneticiler) ve ulemâdır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den de bu itaatin –ma'rûfta olması şartıyla- bağlayıcı bir emir ve kesin bir farz olduğunu ortaya koyan sahîh sünnet gelmiştir.
Sünnet nassları ma'nayı açıklığa kavuşturmakta ve âyetteki mutlaklığı takyîd edip murâdın, ma'rûfta itaat olduğunu ortaya koymaktadır. Müslümanlara vâcib olan yöneticilere ma'rûfta itaat etmektir, ma'siyette değil. Eğer ma'siyet emrederlerse, onlara ma'siyette itaat olunmaz. Ancak bu sebeple onlara hurûc etmek de (ayaklanmak da) câiz değildir. Çünkü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: 'Dikkat edin! Kimin üzerine bir yönetici getirilir, o da bu yöneticiyi Allah'a isyân türünde bir iş yaparken görürse, Allah'a isyân olan o işi kerîh görsün ama itaatten sakın el çekmesin.' Yine şöyle buyurur: 'Kim (yöneticilere) itaatten çıkıp cemaatten ayrılır ve ölürse, câhiliyye ölümü ile ölür.' Yine şöyle buyurur: 'Kişiye düşen –hoşuna giden ve gitmeyen her hususta- dinlemek ve itaat etmektir. Bundan ma'siyet ile emrolunması müstesnâdır. Eğer ma'siyet ile emrolursa, ne dinlemek vardır ne itaat.'
Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sahâbeye, kendilerinden gördükleri bazı şeyleri tanıyıp bilecekleri bazı şeyleri de inkâr edecekleri yöneticiler olacağını zikredince; sahâbe radıyallahu anhum: 'Bize ne emir buyurursunuz?' diye sordular. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Onların haklarını edâ eder, kendi haklarınızı Allah'tan istersiniz.' Ubâde b. es-Sâmit radıylallahu anh şöyle demiştir: 'İyi ve kötü, sıkıntılı ve ferah her hâlimizde ve başkaları bize tercîh edildiğinde dinleyip itaat etmek, yöneticilerle yönetim hususunda çekişmemek üzere bey'at ettik.' Sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: 'Ancak –yanınızda Allah katından buna dâir kesin bir delîl bulunan- apaçık bir küfür görmeniz müstesnâdır.'
Bunlar, yöneticilerle çekişmenin câiz olmadığına delâlet etmektedir. Yanlarında Allah katından buna dâir kesin bir delîl bulunan apaçık bir küfür görmeleri müstesnâ hurûc etmeleri de câiz değildir. Evet, böyledir! Çünkü yöneticilere karşı hurûc çok büyük fesâd ve şerlere sebep olur. Ondan dolayı emniyet yok olur, haklar zâyi olur. Onunla, ne zâlim caydırılır ne de mazlûma yardım edilir. Yollar kapanır ve güven kalkar. Yöneticilere karşı hurûc büyük bir fesâdı ve pek çok şerleri gerektirir. Ancak

Müslümanların, yanlarında Allah katından buna dâir kesin bir delîl bulunan apaçık bir küfür görmeleri müstesnâdır. Bu durumda –eğer kudretleri varsa- söz konusu yöneticiye karşı –onu izâle etmek için- hurûc etmelerinde bir beis yoktur. Ancak kudretleri yoksa veya hurûc daha fazla şerre sebep olacaksa hurûc etmezler. Bu durumda –umûmun maslahatına riâyet ederek- hurûc etmemeleri gerekir.
Üzerinde icmâ edilmiş şer'î kâide şudur: 'Şerri, ondan daha şerli bir şey ile izâle etmek câiz değildir. Bilakis şer, onu izâle edecek veya hafîfletecek şeylerle önlenir.' Demek ki şerrin, ondan daha şerli bir şey ile önlenmesi Müslümanların icmâsı ile câiz değildir. Eğer, apaçık küfür işleyen bu yöneticiyi izâle etmek isteyen toplulukta onu izâle edebilecek kudret varsa ve Müslümanlar hakkında büyük bir fesâdı ve o yöneticinin şerrinden daha fazla şerri gerektirmeyecek şekilde sâlih ve iyi bir yönetici getirebilecek iseler, bunda bir beis yoktur. Ancak hurûc, büyük fesâdları, emniyetin ortadan kalkmasını, insanlara zulmü, hak etmeyenlerin suikasta uğramasını ve bunlardan başka büyük fesâdları gerektiriyor ise bu durumda câiz değildir. Bilakis, sabretmek, ma'rûfta dinleyip itaat etmek, yöneticilere nasîhatta bulunmak, onları hayra davet etmek, şerrin hafîflemesi ve azalması, hayrın da artması için çalışmak vâcibtir.
Üzerinde yürünmesi gereken dosdoğru yol budur. Çünkü bunda Müslümanların umûmunun maslahatı söz konusudur. Yine bunda şerrin azaltılması ve hayrın çoğaltılması vardır. Yine bunda, emniyetin korunması ve Müslümanların daha büyük şerlerden selâmeti vardır.
Cümlemiz için Allah'tan tevfîk ve hidâyet isteriz.
Mecmû'u Fetâvâ ve Makâlât Mutenevvia (8/202)